

Per què no escrius en espanyol, podent fer-ho? (o “L’abraçada de la boa constrictor”)

quaderndelesidees.press/per-que-no-escrius-en-espanyol-podent-fer-ho-o-labraçada-de-la-boa-constrictor/

March 23, 2019

Miraré de respondre a la pregunta, com si em planteessin una qüestió normal. I començaré dient que no crec aquella famosa frase que deia que “la pàtria de l’escriptor és la seva llengua”. No, jo no tinc aquesta pàtria. La meva pàtria és la literatura, tot allò que m’arriba a través de la paraula i em somou, m’interroga, em burxa, m’incita, m’impacta, em canvia, em diverteix, em diversifica la vida, m’obre noves perspectives, m’acosta a la llibertat i, sobretot, m’ajuda a entendre’m i a entendre el món en què visc.

Faig aquesta precisió prèvia, per fugir de les files romàntiques. I aclariré: em sento més a prop de molts autors que escriuen en llengües que no són la meva, que de molts dels que escriuen en català, avui. Per sensibilitat, ideologia, experiència personal i un munt de defectes que arrossego del néixer. Ara bé: jo penso, sento, m’explico a mi mateix les coses en català. I hi ha un detall fonamental que decanta la meva dedicació: aquest idioma íntim i propi amb què jo em relaciono amb el món, està essent perseguit, menyspreat, insultat i atacat. Volen extingir-lo. I aquest és un motiu suficient, per a mi, per escriure’l, per treballar-hi, per haver-me dedicat a ensenyar-lo a usar i a estimar. Perquè mantenir-lo viu és mantenir viva una manera d’entendre el món que comparteixo amb la meva gent. Una manera d’entendre el món que difereix de les que ens envolten i ens identifica.

Foto: Figueres, 2013 cc by Castellars d’Esplugues.

Un exemple simple i divertit pot servir per explicar què vull dir, quan parlo d’una manera d’entendre el món”. En català, de l’acció de domesticar un animal, en diem “ensinistrar”. En espanyol en diuen “adiestrar”. Uns parlen de la “diestra” (la dreta) i els altres parlem de la “sinistra” (l’esquerra). Potser sigui significatiu, a més de curiós...

Però, romanticisme a part, em pregunten per què escric en aquest idioma meu i he d’explicar els motius de la meva decisió i de la meva resposta.

Si jo fos monolingüe i imperialista, és a dir espanyol, trobaria que aquesta pregunta és del tot pertinent. Perquè per aquella cultura resulta insòlit que una persona faci literatura en una llengua que no és l'espanyol, podent fer-la en aquest idioma. És més, la trobaria urgent i necessària per esbossar el panorama i acabar amb les noses que enerven i posen en perill la uniformitat sagrada.

Però no sóc ni espanyol, ni monolingüe, ni imperialista, motiu pel qual no plantejaria mai, per exemple, a un poeta islandès, per què escriu en islandès o a un dramaturg hindú per què escriu en hurdu. Com tampoc no se m'acudiria preguntar a Joseph Conrad per quin motiu si era polonès escrivia en anglès. Però, alerta!, més d'un dels astuts monolingües podria argumentar que Conrad, en canviar d'idioma estava fent una bona operació de màrqueting buscant la manera de vendre més, perquè hi ha més públic potencial en anglès. A Conrad, doncs, en comptes de fer-li la pregunta, el felicitarien per la seva visió del negoci. I el mateix serviria per a Samuel Beckett, l'irlandès que va passar de l'anglès al francès, perquè, deia, “era més fàcil d'escriure-hi sense estil”. Potser sí, que Beckett, col·laborador amb la resistència francesa contra els nazis, creia que així trobaria més lectors... I parlant de lectors i d'idioma, podríem referir-nos a l'imprescindible Josep Pla, a qui els espanyols creuen gran amic seu, potser perquè no el llegeixen gaire, que escrivia en espanyol durant el franquisme “pro pane lucrando”.

Això d'abastar més lectors, de vendre més llibres i esdevenir respectat, o almenys tingut una mica en compte a la cort espanyola, en llurs estaments i en el seu mercat literari, és l'esquer que ofereixen a qui vulgui ser algú en els ambients que per aquells indrets consideren importants.

I aquesta és la qüestió que els imperialistes monolingües solen utilitzar per fer-se simpàtics: proposar canviar a la seva llengua per simular que es preocupen de l'economia de l'escriptor català, que es morirà de fàstic escrivint en un idioma minoritari, desprovist de pedigrí, amb un mercat molt limitat de lectors, que preveuen i desitgen que minvarà cada dia més. La conclusió és que més val no escriure per a una literatura en vies d'extinció. Qui vol jugar a tercera divisió, podent jugar a primera?

Mentiria si digués que m'és igual tenir 10 lectors que 10.000. Però el que se'm planteja no és això (hi ha traductors bons, a l'espanyol: en conec), sinó per què escric en un idioma que els molesta, per a una cultura que els molesta, que priva el seu somni imperial d'uniformitat.

Perquè convé no enganyar-se: no tenen cap intenció de compartir cultura, d'establir una certa unitat entre iguals, pel perill d'igualtat que podria comportar: un foraster inferior captat pel dret de conquesta, només pot aspirar a ser igual que els autòctons si renuncia a ser qui és. I d'exemples exemplars n'hi ha un bon munt.

La seva idea és l'extinció per dissolució. Volen fer-nos seus, posar-nos al rengle i, si purguem el pecat de ser catalans, ens convertim a la “religió vertadera” i ens sotmetem, potser ens procuraran un lloc entre els escollits selectes, com han fet amb altres, a qui

permeten alternar i menjar engrunes o pans grossos, segons calgui. I si malgrat això no ens creuen dignes, ens aniquilaran.

És per aquest motiu, per la vilesa dels plantejaments negacionistes, per la indecència amb què proclamen una superioritat històrica feta de sang, opressió i mentides, d'”a por ellos” i de crims, aquí i mar enllà, per la xuleria torera de vestimenta ridícula i estreta que s'arrapa als collons per marcar paquet de rosa y oro, que em produeixen, a cada nou dia que passa, una forta angúnia.

Admetré sense problemes que tenen una literatura que va interessar-me, uns autors que encara llegeixo amb fruïció, antics i actuals, que podrien ben bé ser amics meus, sí. Però detesto la invasió de patriotes de canyar, petulants de fira de discursos envitricollats, barrocs amb horror vacui, saltimbanquis tristos, prestidigitadors maldestres, xarlatans carregosos, pesats, col.laboracionistes sense consciència... i, sobretot, abomino dels silenciosos, muts, autistes, absents, internacionalistes rojigualda, distants (o equidistants a la violeta!) i cíncics amb tortícolis que no tenen res a dir sobre la llibertat, la dignitat i el dret a ser del meu poble. Amb aquests he d'ajuntar-me? I ara!

Una vegada van preguntar a Salvador Espriu, per què no escrivia en castellà (la tendència a apropiari-se de tot el que els pugui fer servei, els és innata!) i ell va respondre -en el seu idioma- que “no cal portar llenya al bosc”. Una resposta molt diplomàtica del poeta que parla dels “ponts del diàleg”, que tant es complauen a citar, sense voler veure que un pont va de riba a riba i el que ells proposen és una cordada a l'infern indigne dels vençuts, una claudicació jocfloralesca. I no, no és el cas.

És el que podríem considerar l'abraçada -mortal, traïdora- de la boa constrictor assassina.

El resum de tot això seria la pregunta que jo els faria als qui me la plantegen: he de ser respectuós amb qui no em respecta?

Antoni Dalmases

Antoni Dalmases i Pardo

Sabadell, 17 de juliol de 1953) és un escriptor i articulista català. Ha publicat llibres per a infants i joves, com també obres adreçades a tots els públics.

Llicenciat en Filologia Hispànica, entre 1976 i 1982 va fer de mestre d'ensenyament primari i, del 1983 al 2014, va exercir de [...]

Llegir més

